

ANONİM ŞİRKETLERDE HAKLI SEBEPLERLE FESİH HAKKININ YARGITAY İÇTİHA TLARI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

*(Evaluating The Dissolution Of Joint Stock Companies Under The
Light Of The Court Of Cassation's Judgements)*

Cengiz ERTEN¹

ÖZ

13.1.2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) getirdiği önemli yeniliklerden biri de m. 531'de anonim şirketlerde haklı sebeple fesih hakkının azınlığa tanınmasıdır. Haklı sebepleri oluşturan olaylar ise öncelikle kaynak İsviçre Borçlar Kanunu'nun (İsv.BK) uygulaması olan İsviçre Federal Mahkemesi'nin kararları ile TTK m. 531 düzenlemesinin yorumuyla Türk öğretisindeki örneklerdir. Bunun yanında mahkemelerimizce verilen kararlarla TTK m. 531 uyarınca fesih için haklı sebeplerin neler olduğu hususu somutlaşmakta, fesih yerine önerilen alternatif çözümler konusunda mahkemelere tanınan takdir yetkilerinin sınırları da belirginleşmektedir. Bu incelemede anonim şirketlerde haklı sebeple fesih kavramı Yargıtay içtihatları ışığında ele alınarak, haklı sebebi oluşturan olaylar üzerinden değerlendirme yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Haklı sebeplerle fesih, alternatif çözüm, azınlık hakkı.

ABSTRACT

Among the others, one of the important novelty that the new Turkish Commercial Code law no. 6102 introduced is recognition of the dissolution of joint stock companies on the basis of just causes as a minority shareholders' right under art. 531. What considered as just causes can be withdrawn, first of all, from interpretation of Swiss Federal Court that of the Swiss Code of Liabilities, which is source for the Turkish Code, and Turkish jurisprudence on said art. 531. In practice, through first instance courts' decision and the Court of Cassation's judgements the concept of just causes and alternative solutions proposed in place of dissolution, together with the limit of the courts' power of discretion on the matter are becoming clear. In this study, the concept of just causes for the dissolution of the joint stock companies is grappled under the light of Court of Cassation's jurisprudence on the case by case basis.

1 Anayasa Mahkemesi Raportörü, cengiz.erten@anayasa.gov.tr

Keywords: The dissolution of joint stock companies, alternative solutions, minority shareholders' right.

GİRİŞ

Haklı sebeple fesih kurumu 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (eTK) döneminde şahıs şirketleri için geçerliydi. Anonim şirketlerde ise haklı sebeplerle feshin mümkün olmadığı öğretinin büyük çoğunluğu tarafından benimsenmiş² ve Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin (HD) kararlarıyla da kabul edilmişti. Şahıs şirketlerinde pay sahipleri arasındaki güven ilişkisinin sarsılması veya ortadan kalkması haklı sebeplerle fesih için dayanak noktasını oluşturmaktadır. Bir sermaye şirketi olan anonim şirkette ise çok sayıda pay sahibinin bulunmasına bağlı olarak kararların alınmasında çoğunluk ilkesi geçerlidir. Bundan dolayı bireysel pay sahipliği hakları ile azınlıkta kalan pay sahiplerinin haklarının çoğunluğun aldığı kararlar nedeniyle ihlâl edilmeleri durumunda korunması için bazı mekanizmalara ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyacı karşılamaya yönelik 6102 sayılı TTK m. 531 hükmü ile getirilen haklı sebeple fesih davası açma hakkı Türk hukukunda önemli ve esaslı bir yeniliktir. Haklı sebeple fesih kurumu, anonim şirkette azınlığın çoğunluk karşısında hak ihlallerine karşı korunmasını, bunun yanı sıra özellikle kötü yönetimden dolayı işlemez hale gelen ve amacını gerçekleştirmekte zorlanan şirketin devamlılığını sağlayacak önlemleri bünyesinde taşımaktadır. Diğer taraftan haklı sebeple fesih hakkı, anonim şirkette çıkma ve çıkarılmanın söz konusu olmadığı da dikkate alındığında azınlık pay sahiplerine etkili bir çıkış yolu vermektedir. Bununla birlikte bu hakkın kötüye kullanılmasının engellenmesi ve kurumsal yapının esas olduğu anonim şirketin devamlılığının sağlanması için haklı sebeplerin varlığı olmazsa olmaz koşuldur. Kanun koyucu TTK m. 531 düzenlemesinde haklı sebep kavramını tanımlamamış, haklı sebeplere örnekler de vermemiştir. Dolayısıyla haklı sebepleri oluşturan olayları mahkemeler önlerine gelen somut olaylara göre tespit edeceklerdir. Yine TTK m. 531 hükmü, hâkime azınlığı oluşturan pay sahiplerinin ve şirketin çıkarlarını hassas bir şekilde değerlendirerek, fesih yerine davacı pay sahiplerine paylarının gerçek değerleri ödenmek suretiyle onların şirketten çıkarılmalarına veya başka bir alternatif çözüme karar verme konusunda tanınan geniş yetki ile şirketin devamlılığının önemsenmesi gerektiğini göstermektedir.

Anonim şirketlerde haklı sebeple fesih hakkı birçok akademik esere konu edilmiş ve bu davaya ilişkin hüküm ayrıntılı bir şekilde

2 Örneğin; TEKİNALP, Fesih, s. 325; MOROĞLU, Fesih, s. 467 vd.; İMREGÜN, s. 481; POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, N. 1566; SUMER, s. 175; ŞAHİN, s. 44.

irdelenmiştir. Bu nedenle haklı sebep konusu uygulama açısından ele alınarak TTK m. 531'in yürürlüğe girmesinden bu yana anonim şirketlerin haklı sebeple feshi için açılan davalardan hareketle inceleme yapılmaya çalışılacaktır. Yargıtay içtihatları çerçevesinde; haklı sebep kavramının ne olduğu, anonim şirketlerde haklı nedenle feshin diğer şirketlerdeki haklı fesihten farklılaştığı durumlar, hangi olayların bu kavram kapsamında kaldığı, haklı sebeple feshin hangi koşullarda kabul edildiği, bir sermaye şirketi olan anonim şirkette özellikle sübjektif nitelikteki nedenlerin feshe etkisi, düzenlemeye göre fesih yerine başta pay sahiplerinin şirketten çıkarılmaları olmak üzere diğer alternatif çözüm yolları dikkate alınarak konunun daha somut hale getirilmesi amaçlanmıştır.

I. HAKLI SEBEP KAVRAMI

Haklı sebeple fesih kavramı, Borçlar Hukuku bağlamında, sürekli borç ilişkilerinin sonradan ortaya çıkan sebepler nedeniyle, bunda nolumsuz etkilenen ve ilişkinin çekilmez hale geldiği tarafa, ilişkinin değişen duruma göre ayarlanması veya sona erdirilmesini isteme hakkı vermesi şeklinde ifade edilebilir³. Bundan dolayı haklı sebep kavramında, süreklilik arz eden hukuki ilişkilerde taraflardan birinin diğerine oranla bu ilişkiyi devam ettirmesini çekilmez hale getirdiği olgular söz konusudur⁴. Borçlar Hukuku anlamında bu kavramı anonim şirketlere uyarladığımızda ise haklı sebeple fesih hakkının çoğunluğa karşı azınlıkta kalan pay sahipleri için şirkette kalmanın çekilmez bir hale geldiği durumlarda tanınan bir hak olduğunu söylemek mümkündür. Başka bir deyişle şirketin devam etmesinin, doğruluk ve güven kuralına göre dava açan ortaktan beklenemeyeceği hallerde haklı sebep gerçekleşmiş olacaktır⁵. Anonim şirketlerde haklı nedenle fesih hakkının, azınlığa tanınan en kuvvetli hak olduğu belirtilmiştir⁶.

Anonim şirkete karşı haklı sebeple fesih davası açma hakkının tanınmasının, azınlık pay sahiplerinin çoğunluğun keyfi veya kötü yönetimine karşı koruyacak önemli bir kalkan görevi üstleneceği kuşkusuzdur⁷. Sermaye şirketi niteliğinden dolayı anonim şirketin yapısıyla fazla bağdaşmayan fesih hakkının, özellikle pay senetleri borsada işlem gören şirketler için tehdit aracı olarak kullanılmasının önlenmesinin bu dava hakkının sınırları iyi belirlenmiş istisnai bir hak olarak

3 OĞUZMAN/ BARLAS, s. 312.

4 ÖNDER, s. 295.

5 ŞENER, s. 636.

6 SUMER, s. 178.

7 SUMER, s. 172.

tanınmasıyla sağlanabileceği vurgulanmıştır⁸. Dolayısıyla haklı sebep davasının çoğunluğa karşı her anlaşmazlık halinde başvuru, azınlığın çoğunluğa karşı kullandığı bir baskı aracı haline dönüştürülmemesi gerekir⁹. Aksi takdirde azınlık pay sahiplerinin bu davranışları 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK)'nun 2. maddesine aykırılık teşkil edecektir. Çünkü bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni himaye etmediğinden, azınlık pay sahiplerinin fesih hakkının sınırlarını aşarak bu hakkı kullanmaya çalışmaları halinde dürüstlük kuralları ihlâl edilmiş olacaktır. Bu nedenle anonim şirketler için açık bir norm olarak kullanılan haklı sebep kavramının hakkın kötüye kullanılması yasağı yönünden yorumlanması gereken bir genel hüküm niteliğinde olduğu ifade edilmiştir¹⁰.

TTK m. 531 hükmünün temel iki niteliğinin, azınlık hakkı ve yargıcın takdir yetkisi üzerine inşa edilmiş olmasından kaynaklandığı belirtilmiştir¹¹. Hâkim, TTK m. 531 gereği verilen takdir yetkisini kullanırken TMK'nın 4. maddesine¹² göre durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutacak, hukuka ve hakkaniyete uygun karar verecektir. Haklı sebeple fesih davası açma hakkı, TTK m. 447'de anılan haklar kapsamında olup vazgeçilmez haklar arasında kabul edildiğinden azınlık pay sahiplerinin rızası dışında çoğunluğun kararı ile bertaraf edilemeyecektir¹³.

II. TTK'DA ŞİRKETLERİN HAKLI SEBEPLERLE FESHİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

A. Kollektif Şirketlerde Haklı Sebeplerle Fesih

TTK'nın 245 maddesinde kişi ortaklığı niteliğindeki kollektif şirketler yönünden sona ermeyi gerektiren sebepler örnekleme suretiyle gösterilerek haklı sebep tanımlanmıştır. Buna göre, bir ortağın, şirketin yönetim işlerinde veya hesaplarının çıkarılmasında şirkete ihanet etmiş olması, kendisine düşen asli görevleri ve borçları yerine getirmemesi, kişisel menfaatleri uğruna şirketin ticaret unvanını veya mallarını kötüye kullanması, sürekli bir hastalığı veya başka bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirketin işlerini yapmak için gerekli olan yeteneği ve ehliyetini

8 MOROĞLU, Öneriler, s. 330.

9 ÇAĞLAR/ KAŞAK, s. 662.

10 DİNÇ, s. 1948.

11 AYOĞLU, s. 221. TTK m. 531 hükmünün azınlık lehine bir tehdit aracı olarak tanındığı ve mahkemelere alışılmışın dışında çok geniş bir takdir yetkisi verdiği, bu hükmün çok dikkatli bir şekilde uygulanması gerektiği vurgulanmıştır (NOMER ERTAN, s. 435).

12 TMK m. 4 şöyledir :*"Kanununun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir."*

13 DEMİR, s. 7.

kaybetmesi gibi hâller haklı sebepler için gösterilen örneklerdir. Haklı sebep ise “*şirketin kuruluşuna yol açan fiili veya kişisel sebeplerin şirketin işletme konusunun elde edilmesini imkânsız kılacak veya güçleştirecek şekilde ortadan kalkmış olmasıdır*” şeklinde ifade edilmiştir.

Kollektif şirketlerde haklı sebeple feshi düzenleyen TTK m. 245 hükmünden anonim şirketler için, bu şirketlerin sermaye şirketi yapısına uygun olduğu ölçüde ve sınırlı bir şekilde yararlanılabilecektir¹⁴.

B. Limited Şirketlerde Haklı Sebeplerle Fesih

TTK’da sermaye şirketleri arasında yer alan limited şirketler yönünden aşağıda ayrıntılı olarak inceleneceği gibi anonim şirketlerin haklı nedenle feshine benzer şekilde TTK’nın m. 636/3’de bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme “*Haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkmeden şirketin feshini isteyebilir. Mahkeme, istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir.*” şeklindedir. Böylece anonim şirketten farklı olarak limited şirkette haklı sebeplerin varlığı halinde şirketin feshini her ortak isteyebilecektir, dava açmak için azınlık pay sahibi olmak gibi bir koşul bulunmamaktadır. Dolayısıyla limited şirketlerde fesih davası azınlık hakkı olarak değil ortaklık hakkı olarak düzenlenmiştir¹⁵.

Limited şirketten çıkma ve çıkarılma ile ilgili olarak da TTK m. 638/2’de “*Her ortak, haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir*” ve m. 641/1’de “*Ortak şirketten ayrıldığı takdirde, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini istem hakkını haizdir*” şeklinde düzenlemeler bulunmaktadır¹⁶. Böylece limited şirkette pay sahibi bir ortak haklı sebepler gerçekleştiğinde mahkmeden şirketin feshini talep edebileceği gibi, ayrılma akçesi verilmesi kaydıyla şirketten çıkması için mahkmeden karar verilmesini de isteyebilecektir. Anonim

14 BAHTİYAR, s. 379. TTK m. 255/1 ilk cümlesinde ise “*Bir ortağın kendisinden kaynaklanan sebeplerden dolayı şirketin feshinin istenebileceği durumlarda, diğer ortakların tümü o ortağın şirketten çıkarılmasına ve şirketin devamına karar verebilir*” denilmektedir. Anonim şirketlerde azlığın hayati önemdeki menfaatlerini tehlikeye düşüren nedenler haklı sebep kabul edileceğinden TTK m. 531’de haklı sebeplerin tanımlanmasında kollektif şirketlere ilişkin “*bir ortağın kendisinden kaynaklanan sebeplerden dolayı*” ibaresinden dolayı TTK m. 255 hükmünden yararlanılamayacağı belirtilmiştir (TEKİNALP, **Sermaye Ortaklıkları**, N. 14-12, s. 337). Ayrıca anonim şirketlerde haklı sebeplerin tanımlanması için TTK m. 245 hükmünün kıyasen uygulanamayacağı görüşü için bkz. DEMİR, s.11; NOMER ERTAN, s. 426.

15 TEKİNALP, **Sermaye Ortaklıkları**, N. 14-09, s. 332.

16 TTK m. 660/3’e göre limited şirkette, şirketin istemi üzerine ortağın mahkeme kararıyla haklı sebebe dayanılarak şirketten çıkarılması da mümkündür.

şirketlerde ise ortakların doğrudan anonim şirketten çıkmalarına izin verilmesine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bu nedenle limited şirketler için yukarıda belirtilen ortaklıktan çıkmaya izin verilmesi ile ilgili düzenlemelerin anonim şirketler için uygulanması mümkün değildir. Yargıtay 11 HD bir kararında, davacının haklı sebepler gerçekleştiğinden anonim şirketin feshi istemiyle açtığı bir davada, yerel mahkemenin TTK'nın 638/2 ve 641/1 maddelerine dayanarak ortaklıktan çıkmaya izin vererek davanın kabulüne dair kararlar ilgili olarak, olayda TTK'nın 531. maddesinin uygulanması gerektiğini, gerekçedeki hukuki nitelendirmenin doğru olmadığını, ancak haklı sebebin varlığı gözetilerek çıkma payı verilmesine ilişkin kararın sonucu bakımından isabetsiz bulunmadığını belirtmiştir¹⁷.

C. Anonim Şirketlerde Haklı Sebeplerle Fesih

6762 sayılı eTK döneminde anonim şirketin haklı sebeple sona erdirilmesine ilişkin bir düzenlemenin bulunmayışı yargı kararlarında ve öğretide eleştirilmiş ve de tartışma konusu olmuştur¹⁸. Kanundaki bu yasal boşluk, TTK m. 531'de *"Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir."* şeklinde bir düzenleme ile giderilmiştir. 6102 sayılı TTK ile ilk kez sermaye ortaklığı niteliğindeki anonim şirketler için sona erme sebeplerinden biri olarak kabul edilen haklı sebeplerle fesih için 531. maddede haklı sebeplerin varlığından bahsedilmektedir.

Ancak kolektif şirketlerde olduğu gibi haklı sebeplerle ilgili örnekler verilmemekte, bir tanımlama da yapılmamaktadır. Madde gerekçesinde de haklı sebeplerin örnek olarak gösterilmediği, bu kavramın niteliklerinin gösterilmesi ve tanımlanmasının yargı kararlarıyla öğretiye bırakıldığı vurgulanmıştır¹⁹. Bununla birlikte, madde gerekçesinde İsviçre öğretisinde haklı sebepler olarak kabul edilen, genel kurulun birçok kez kanuna aykırı şekilde toplantıya çağrılmaması, azlık hakları ile bireysel hakların sürekli ihlâli, bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi, şirketin devamlı zarar etmesi, dağıtılan kâr payının düzenli bir şekilde azalması gibi

17 Yargıtay 11. HD, 11.6.2015, E. 2015/2255, K. 2015/8166, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018

18 TTK Madde Gerekçeleri, m. 531.

19 TTK Madde Gerekçeleri, m. 531.

hallerin haklı sebeplere örnek teşkil edebileceği belirtilmiş, varsayımlar ve olumsuz beklentilerin ise haklı sebep olarak ileri sürülemeyeceği açıklanmıştır²⁰.

Şahin anonim şirkette haklı sebep kavramını, “*pay sahibinin hak veya menfaatlerini sürekli olarak, ağır ve ciddi şekilde ihlal eden ve dürüstlük kuralı gereğince davacı pay sahibi yönünden ortaklığa devamı çekilmez kılan karar, işlem ve davranışlar*” şeklinde tanımlamaktadır²¹. Bahtiyar öğretide genel olarak yapılan tanımlamadan hareketle, “*azınlığın hakkaniyete uygun ve objektif olarak ortaklığın devam etmesinden umduğu faydaları ortadan kaldıran ve ortaklığın devamını çekilmez hale getiren olgular haklı sebep olarak ifade edilebilir*” demektedir²². Erdem ise bir anonim şirkette çoğunluğun gücünü kötüye kullanması, ortaklık amacının tehlikeye düşmesi, önemli şekilde güçleşmesi veya imkânsız hale gelmesi ile şirketin devamının nesnel olarak çekilmez hale gelmesi kıstaslarından birinin somut olayda gerçekleşmesi ile anonim şirketin haklı sebeple feshinin mümkün olabileceğini, pay sahiplerinin ve şirketin çıkarlarının da belirleyici nitelik taşıdığını belirtmektedir²³.

III. ANONİM ŞİRKETİN FESHİNDE HAKLI SEBEP OLUŞTURAN OLAYLAR

A. Öğretide Anonim Şirketin Haklı Nedenle Feshi İçin İleri Sürülen Sebepler

Erdem, anonim şirkette fesih için haklı sebep oluşturan örnekleri çoğunluk gücünün kötüye kullanılması ve bunun dışında kalan haller olarak ikiye ayırmaktadır. Pay sahiplerinin kâr payı alma hakkı ve diğer mali haklarının ihlali ile ortaklığa katılma, pay sahibinin bilgi alma ve inceleme, pay sahiplerinin yönetime katılma haklarının ihlalleri çoğunluk gücünün kötüye kullanılmasının örneklerini oluşturmaktadır²⁴. Bunun dışında kalan haller ise ortaklığın işletme konusunun gerçekleştirilmesinin imkânsız hale gelmesi; esas sermayenin yitirilmesi, ortaklık amacının değişmesi, şirket organlarının işlevini yitirmesi, kötü yönetim nedenleriyle ortaklığın amacına ulaşmasının imkânsızlığı; iş göremezlik, kişisel ve tâbiyet farklılıkları, pay sahipleri sözleşmelerinin ihlâl edilmesinden kaynaklanan kişisel sebepler olarak gösterilmiştir²⁵.

20 TTK Madde Gereçleri, m. 531.

21 ŞAHİN, s. 110.

22 BAHTİYAR, s. 379.

23 ERDEM, s. 104 vd.

24 ERDEM, s. 113 vd.

25 ERDEM, s. 140 vd.

Şahin ise haklı sebeplerin görünüm biçimlerini; çoğunluk gücünün kötüye kullanılması, kişisel sebepler ve ortaklığa ilişkin sebepler olmak üzere üç başlık altında toplamaktadır. Pay sahiplerinin malvarlıksal haklarının, yönetime katılma ve azınlık haklarının ihlâli çoğunluk gücünün kötüye kullanılmasına ilişkin başlıca sebeplerdir²⁶. Kişisel uyuşmazlıklar, pay sahibinin iflası, ölümü, kısıtlanması, pay sahibinin ortaksal yükümlülüklerinin ihlâli, sadakat borcunun ihlâli, pay sahipleri sözleşmelerinin ihlâli gibi nedenler kişisel sebepleri oluşturmaktadır²⁷. Ortaklığa ilişkin sebepler ise kötü yönetim; genel kurul ve yönetim kurulunun karar alma işlevini yitirmesi; ortaklık amacının elde edilmesinin önemli ölçüde güçleşmesi; sermayenin karşılıksız kalması; birleşme, bölünme ve tür değiştirme, işletme konusunun değiştirilmesi gibi ortaklığa ilişkin yapısal değişikliklerdir²⁸.

Hızlısoy da benzer şekilde, haklı sebep teşkil edebilecek halleri başlıca çoğunluğun gücünü kötüye kullanması ve haklı sebep oluşturabilecek diğer haller olarak iki gruba ayırmaktadır. Kâr payı hakkının, tasfiye payı hakkının, rüçhan hakkının, genel kurula katılma, konuşma, öneride bulunma, aydınlatıcı hakların ve oy hakkının ihlâlleri süreklilik arz etmesi kaydıyla çoğunluğun gücünü kötüye kullanması başlığı altında toplanmıştır²⁹. Haklı sebep oluşturabilecek diğer haller ise şirket amacına ulaşılmasının imkânsızlığı, sermaye kaybı, işletme konusunun değiştirilmesi, genel kurul veya yönetim kurulunun işlevsizliği, kötü yönetim olarak sınıflandırılmıştır³⁰.

Tekinalp, genel bir kriz veya benzeri bir neden bulunmadığı sürece şirketin malvarlığının iyi yönetilmemesi, şirketin imkânlarının, kaynaklarının sistematik şekilde çoğunluğa aktarılması, azlık oluşturan pay sahiplerinin şirketteki yatırımlarının tehlikede olması, şirketin ödeme dar boğazına girmesiyle acele düşmesi hallerinde haklı sebeplerin gerçekleşeceğini belirtmiştir³¹. Yine mali açıdan şirketten sürekli şekilde verim elde edilmemesi ve ek sermaye sağlansa da verimsizliğin devam etmesi veya bütün ortakların neden olduğu şirketi felç eden anlaşmazlıklar ortaklık içerisinde meydana gelen haklı sebeplere örnek olarak gösterilmiştir³².

26 ŞAHİN, s. 140 vd.

27 ŞAHİN, s. 183 vd.

28 ŞAHİN, s. 211 vd.

29 İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 84 vd.

30 İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 146.

31 TEKİNALP, **Sermaye Ortaklıkları**, N. 14-12b, s. 338-339.

32 ŞENER, s. 636.

B. Uygulamada Anonim Şirketin Haklı Nedenle Feshi İçin İleri Sürülen Sebepler

1. İsviçre Hukukunda

TTK m. 531 hükmü, İsviçre Borçlar Kanunu'nun 736/4 maddesinden iktibas edildiğinden³³ İsviçre Federal Mahkemesi'nin anonim şirketin feshi için haklı sebep olarak kabul ettiği olaylar Türk Hukuku açısından da önem taşımaktadır. Şirketin sürekli kötü yönetimi, şirketin sürekli zarar etmesiyle iflasın eşiğine gelecek olması, aile şirketlerinde bazı aile bireylerinin şirketten dışlanması, kronik kârsızlık olarak ifade edilebilecek şekilde şirketin uzun yıllar kâr etmemesi, kâr dağıtmaması, yönetim kurulunun uzun yıllar huzur hakkı almaması, şirketin amacını yerine getiremez durumda olması İsviçre Federal Mahkemesi'nin haklı sebep olarak kabul ettiği olaylardan bazılarını oluşturmaktadır³⁴. İsviçre Federal Mahkemesi'nin 5.3.2005 tarihli kararına göre şirketin ve azlığın korunması için gerekli menfaatleri ihlâl eden, yok sayan kararlar alınarak böyle bir yönetim tarzının benimsenmesi haklı sebeplerin mevcut olduğunun kabulü anlamına gelmektedir³⁵. İsviçre Federal Mahkemesi'nin 12.5.2004 tarihli Grumser kararında da şirketin uzun süre kâr payı dağıtamayarak yok olmasına yol açacak şekilde kötü yönetilmesi haklı sebep sayılmıştır³⁶.

2. Türk Hukukunda

Türk Hukukunda ise aşağıda ayrıntılı olarak incelenecek Yargıtay kararları çerçevesinde, anonim şirketin haklı nedenle feshi için ileri sürülen sebepler birkaç başlık altında toplanabilir:

- Anonim şirketin kötü yönetilmesi³⁷;
- Genel kurul toplantılarının yapılmaması, toplantıya katılım olmamasına rağmen imzaların şüpheli şekilde tamamlanması, şirket fiilen iflas etmiş ve borca batık bir durumda olmasına rağmen, Kanunun

33 Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. TEKİNALP, Usulî Sorunlar, s. 213.

34 RÜZGÂR, s. 340-341.

35 5.3.2005 tarihli BGE 136 III 273 sayılı karar (TEKİNALP, *Sermaye Ortaklıkları*, N. 14-12a, s. 337).

36 Bu karar (BGE 126 III 266) için bkz. TEKİNALP, *Sermaye Ortaklıkları*, N. 14-12a, s. 337; RÜZGÂR, s. 360 vd.; PULAŞLI, s. 1956.

37 Yargıtay 11. HD, 6.5.2015, E. 2014/18585, K. 2015/6457; 12.10.2015, E. 2015/6768, K. 2015/10302; 3.3.2016, E. 2015/9088, K. 2016/2352; 30.5.2017, E. 2016/4639, K. 2017/3180; UYAP Uygulamaları, 16.11.2018. Ertan, TTK m. 376 (sermaye kaybı, borca batık olma durumunda alınacak önlemlerle ilgili düzenleme) ve m. 367 (konkordato ile ilgili düzenleme) hükümlerinde olduğu gibi alınacak önlemlerle ilgili özel düzenlemelerin bulunması halinde kötü yönetimden dolayı mali sıkıntı içinde bulunduğu gerekçesiyle şirket için haklı sebeple fesih davasının kabul edilmemesi, öncelikle özel hükümlerin uygulanması gerektiği görüşündedir (NOMER ERTAN, s. 427).

ilgili maddeleri ısrarla tatbik edilmeyerek bu konuda genel kurulun olağanüstü toplantıya çağırılmaması şeklinde gerçekleşen genel kurul toplantılarındaki usulsüzlükler³⁸;

- Şirketin bireysel çıkarlara yönelmesi suretiyle ortaklık amacından uzaklaşması, şirket yönetim kurulu üyelerinin şirketin amacını gerçekleştirme doğrultusunda faaliyetlerde bulunmaması, şirketin amacını gerçekleştirmede kullanılan tüm tesis ve teçhizatların satılması nedenleriyle artık amacın gerçekleştirilmesinin mümkün olmaması³⁹,

- Paydaşlara ihtara rağmen şirketin mali durumu hakkında bilgi verilmemesi, şirketin gelir ve giderlerinin incelenmesine izin verilmemesi, ortakların şirketin yönetimi, malvarlığı ve kâr-zarar durumu hakkında bilgilendirilmemesi, ortakların denetim ve bilgi edinme haklarının engellenmesi suretiyle bilgi alma ve inceleme haklarının kısıtlanması⁴⁰;

- Uzun süre pay sahiplerine kâr payının dağıtılmaması, paydaşların kâr payı alma hakkının engellenmesi, şirketin yüksek kârlılığa rağmen paydaşlara kâr payı dağıtılmaması⁴¹;

- Ortaklar arasında güven ilişkisinin kalmaması, ortağın bakiye borcunu ödemediği temerrüdü, ortaklar arasında ciddi anlaşmazlıkların olması ve bunların yargıya intikal etmesi, davacı ile şirketin diğer ortakları olan kardeşleri arasındaki ilişkilerin tamamen bozulmasının aile şirketi niteliğindeki şirketin işleyişine de yansması suretiyle ortaklar arasında giderilemeyecek ölçüde güvensizlik ve anlaşmazlığın ortaya çıkması⁴².

38 Yargıtay 11. HD, 16.3.2015, E. 2015/2197, K. 2015/3596; 11.6.2015, E. 2015/2255, K. 2015/8166; 23.12.2015, E. 2015/5994, K. 2015/13820; 3.3.2016, E. 2015/12197, K. 2016/2357; 11.10.2017, E. 2016/2552, K. 2017/5272; 22.11.2017, E. 2016/4245, K. 2017/6420, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

39 Yargıtay 11. HD, 3.3.2016, E. 2015/9088, K. 2016/2352; E. 2016/211, K. 2016/8872; 11.10.2017, E. 2016/2552, K. 2017/5272, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

40 Yargıtay 11. HD, 10.2.2014, E. 2013/12495, K. 2014/2202; 6.5.2015, E. 2014/18585 K. 2015/6457; 12.10.2015, E. 2015/6768, K. 2015/10302; 3.12.2015, E. 2015/4504, K. 2015/12980; 23.12.2015, E. 2015/5994, K. 2015/13820; 28.1.2016, E. 2015/2939, K. 2016/937; 3.3.2016, E. 2015/12197, K. 2016/2357; 21.3.2016, E. 2015/8313, K. 2016/3066; E. 2016/211, K. 2016/8872; 11.10.2017, E. 2016/2552, K. 2017/5272, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

41 Yargıtay 11. HD, 11.6.2015, E. 2015/2255, K. 2015/8166; 3.12.2015, E. 2015/4504, K. 2015/12980; 23.12.2015, E. 2015/5994, K. 2015/13820; 21.3.2016, E. 2015/8313, K. 2016/3066; 3.3.2016, E. 2015/12197, K. 2016/2357; E. 2016/211, K. 2016/8872, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

42 Yargıtay 11. HD, 1.12.2015, E. 2014/18024, K. 2015/12808; 3.12.2015, E. 2015/4504, K. 2015/12980; 23.12.2015, E. 2015/5994, K. 2015/13820; 11.10.2017, E. 2016/2552, K. 2017/5272, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

IV. ANONİM ŞİRKETİN HAKLI SEBEPLE FESHİ DAVASININ HUKUKİ NİTELİĞİ ve BU DAVANIN KONUSUNU OLUŞTURAN OLAYLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Haklı Sebeple Fesih Davasının Hukuki Niteliği

TTK m. 531'de anonim Şirketin feshi davası inşai nitelikte bir dava olup⁴³bu dava için gerekli iki koşul, pay sahiplerinin sermayenin en az onda birini (halka aÇık Şirketlerde yirmide birini)⁴⁴ temsil eden paylara sahip olması ve fesih için haklı sebeplerin varlıĐıdır⁴⁵.Anonim Şirket için bu hükümde düzenleme konusu olan fesih nedeni haklı sebeptir⁴⁶. TTK m.531'de haklı sebepler tanımlanmadığından ve herhangi bir örnek de verilmediğinden mahkeme, aÇılan davada olayın somut özelliklerini göz önüne alarak haklı nedenleri takdir edecektir⁴⁷. Yalnız fesih için değil TTK m. 531'de öngörölen alternatif çözümlere örnek olarak gösterilen davacı pay sahiplerinin Şirketten çıkarılması veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir alternatif çözümler için de öncelikle haklı sebeplerin varlığının ispatı gerekecektir. Tekinalp, mahkemenin alternatif çözümler için uygun görmesi halinde haklı sebebin feshi gerektirecek kadar ağır olmasına gerek olmadığı kanaatini taşıdığını belirtmiŐti⁴⁸. Ancak TTK m. 531'deki düzenlemede fesih ve diğer alternatif çözümlerin uygulanması yönünden bunlar arasında bir ayırım yapılmaksızın haklı sebeplerin varlığından bahsedildiğinden bu görüŐe katılmıyoruz.

Bir sermaye Şirketi olan anonim Şirketin devamlılığı ve faaliyetlerini sürdürmesi esas olup, bir ekonomik değeri olan Şirketin feshi yerine Şirketi ayakta tutacak diğer alternatif yolların hâkim tarafından değerlendirilmesi TTK'nın öngördüğü bir zorunluluktur⁴⁹. TTK m.531 hükmü amacı ve lafzıyla yorumlandığında, alternatif çözümlerin feshe göre öncelik kazandığı söylenebilir⁵⁰. TTK m. 531hükmüne dayalı olarak aÇılan davanın amacının, çoğunluk kuralının kötüye kullanılarak azlığa zarar verilmesi hallerinde, Şirketteki bozukluğun ve haksızlığın hâkim

43 ERDEM, s. 166; İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 192. Bu dava sonucunda verilecek fesih kararı tüm pay sahipleri için hüküm ifade eden ve geriye etkili olmayan yenilik doğurucu bir karardır (TEKİNALP, *Sermaye Ortaklıkları*, N. 14-10, s. 334).

44 Ertan, halka aÇık anonim Şirketlerde haklı sebeple fesih davasına yer verilmemesi gerektiği görüşündedir (NOMER ERTAN, s. 423, dn. 8).

45 ERDEM, s. 166.

46 NOMER ERTAN, s. 425.

47 Yargıtay 11. HD, 28.1.2016, E. 2015/2939, K. 2016/937; 3.12.2015, E. 2015/4504, K. 2015/12980, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

48 TEKİNALP, *Fesih*, s. 218

49 Yargıtay 11. HD, 3.3.2016, E. 2015/9088, K. 2016/2352, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

50 TEKİNALP, *Sermaye Ortaklıkları*, N. 14-10, s. 333.

tarafından tespiti ile en iyi çözüm yolunun bulunması olduğu açıktır⁵¹. Böylece usul hukukunda geçerli olan taleple bağlılık ilkesine Ticaret Hukuku bakımından bir istisna getirilmiştir⁵². Hâkim davacının talebinden bağımsız olarak (extrapetita) karar verme yetkisini haizdir⁵³. Bu nedenle haklı sebeple anonim şirketin feshi için açılan dava, şirketin feshi veya fesih yerine duruma uygun ve ilgililerin kabul edeceği bir çözümün karara bağlanmasıyla sonuçlanabileceğinden alternatif çözümlü inşai nitelikte bir eda davası olarak tanımlanmıştır⁵⁴. Böylece şirketin devamlılığı ile sermayenin dağılmasını engelleyecek genel ekonomik menfaatlerin yanı sıra kamu menfaatlerinin korunması da sağlanmış olacaktır⁵⁵. Haklı sebepler mevcut değilse şirketin feshi gibi diğer alternatif çözümlerin de somut olaya uygulanması mümkün değildir⁵⁶. Fesih kararının şirketi sona erdirmek gibi ağır ve yıkıcı sonuçlar doğurması karşısında kanun koyucu azınlığın korunması açısından başka hukuki yollar bulunması durumunda öncelikle bu yolların uygulanması gerektiğini kabul ederek, feshi ikincil ve son çare (ultimaratio) olarak kabul etmiştir⁵⁷.

Genel kurul kararının iptali, butlanının tespiti, sorumluluk davasının açılması gibi hukuki yollara başvurulması haklı nedenle fesih davasının bir şartı olmadığından, öncelikle bu davaların açılması gerektiği gerekçesiyle fesih davası reddedilmeyecek, haklı nedenle fesih davası doğrudan açılabilir⁵⁸. Sistematik olarak şirketin içini boşaltan haksız çoğunluğa karşı sorumluluk, iptal, özel denetim, bilgi alma gibi davaların açılarak sonuçlanmasını beklemek, TTK m. 531 hükmünün düzenleniş amacına aykırı olduğu gibi bu maddenin uygulanamaz hale gelmesine de sebebiyet verecektir⁵⁹.

51 TEKİNALP, **Sermaye Ortaklıkları**, N. 14-13, s. 340.

52 KENDİGELEN, s. 434; ŞENER, s. 638.

53 AYOĞLU, s. 237.

54 TEKİNALP, Fesih, s. 215.

55 ŞAHİN, s. 324.

56 ERDEM, s. 165.

57 ŞAHİN, s. 324; BAHTİYAR, s. 382; TEKİNALP, Fesih, s. 213; AYOĞLU, s. 225; PULAŞLI, s. 1947.

58 BAHTİYAR, s. 382; KADEROĞLU, s. 67; SUMER, s. 176; TEKİNALP, **Sermaye Ortaklıkları**, N. 14-12c, s. 339; AYOĞLU, s. 235; NOMER ERTAN, s. 428; PULAŞLI, s. 1947. Yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk, genel kurul kararlarına karşı iptal veya butlanın tespiti davasının fesih davasına göre önceliğinin bulunduğu, bu davaların açılacağı hallerde haklı sebeple fesih davasının reddedilmesi gerektiği, haklı sebeple fesih davasının tali bir araç olduğu yönünde bkz. ŞENER, s. 635; DİNÇ, s. 241.

59 TEKİNALP, **Sermaye Ortaklıkları**, N. 14-10, s. 334.

Kanun koyucu alternatif çözümleri uygulamak suretiyle hâkime tanıdığı geniş yetkiyle, onu anonim şirketin feshi gibi sonuçları ağır olan bir karar vermek ya da davayı reddetmek ikileminden kurtararak daha kolay karar vermesini sağlamıştır⁶⁰. Öyle ki hâkim, fesih yerine somut olaya uygulayacağı alternatif çözümlerle çoğunluğun sebep olduğu sorunların giderilmesini, azınlık pay sahipleri ile çoğunluk arasındaki menfaatlerin dengelenmesini temin edebilecektir⁶¹. Somut olayda haklı sebepler gerçekleşse de şirketin devamını gerekli kılan menfaatler, feshin orantısız ve ağır sonuçları karşısında daha önem kazanıyorsa ölçülülük ilkesi gereği hâkim diğer çözüm yollarını uygulamaya çalışmalıdır⁶². Başka bir deyişle hâkimin karar vereceği çözüm yolu, ihlâlin niteliği de dikkate alınarak şirketin yaşaması için şirketin feshine göre ölçülü ve orantılı olmalıdır. Öyle ki söz konusu çözüm yolu hem davacının hem de şirketin menfaatlerini dengelemelidir.

B. Fesih ve Diğer Alternatif Çözümler

Şirketin feshine ve tasfiyesine son çare (ultimaratio) olarak başvurulabileceğinden hâkimin mümkün olduğunca alternatif çözümlere yönelmesi kanun koyucunun önceliğini oluşturmaktadır. TTK m. 531 düzenlemesi, limited şirketlerin aksine doğrudan ortaklara şirketten çıkma hakkını tanımasa da fesih yerine şirketin ayakta kalması için mahkemenin ortakların şirketten çıkarılmalarını bir çözüm yolu olarak uygulamasına imkân vermektedir. Fesih yerine şirketten çıkarılmanın yanı sıra duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer alternatif çözüm yolları da mahkeme tarafından uygulanabilecektir.

Mahkeme, konu bakımından bir sınırlandırmaya tabi olmaksızın alternatif çözümleri araştırabilecektir⁶³. Haklı sebeplerin mevcudiyetinin ispatı halinde fesih yerine diğer çözümlere karar verilememesi ise şirketin ayakta kalmasını ve sürekliliğini sağlayacak hususların imkânsızlığı halinde söz konusu olmaktadır. TTK m. 531’de öngörülen “*duruma uygun düşme*” ifadesi somut olaya sebebiyet veren sorunu çözümlen, çoğunluk kuralının uygulanmasından kaynaklanan rahatsızlık ile ortaklar arasındaki menfaat ihtilâfını kaldıran, davacının haklı beklentilerini koruyan ve davacıyı tatmin eden bir alternatif yolun bulunması; “*kabul edilebilir*” ifadesi ise davacının isteklerinin karşılanması, uygulanabilir

60 TEKİNALP, Fesih, s. 213.

61 TEKİNALP, Fesih, s. 214.

62 ŞAHİN, s. 338.

63 TEKİNALP, Haklı Sebeplerle Fesih, s. 218.

olması anlamını taşır ve bu kavram ile vurgulanan temel esas ölçülülük ilkesidir⁶⁴. Duruma uygun düşme ve kabul edilebilir şartları davacının paylarının satın alınmasında da geçerli koşullardır⁶⁵.

Öğretide ise TTK'daki ifadesiyle duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer çözümler arasında şirkete ait işletmenin bölünmesi, kısmi tasfiyeye gidilmesi, tek kişilik şirkete dönüşme, bazı kararların davacının onayı ile geçerlilik kazanması, bazı genel kurul ve yönetim kurulu kararlarında azlığa veto hakkı tanınması; kâr dağıtılmasına, oy hakkının kullanılmasına, pay sahibi gruplarının ya da azınlık temsilcisinin yönetim kurulunda temsili suretiyle yönetime katılması hususlarında şirket esas sözleşmesinin değiştirilmesi, yönetim kurulu üyelerinin azli, sermayenin azaltılması sayılabilir⁶⁶. Ayrıca bir çözüm yolu, genel kurul ve yönetim kurulunun yetki alanına giren konularda mahkemenin genel kurul veya yönetim kurulu kararı yerine geçecek şekilde karar verebilmesidir⁶⁷. Bu çözümler arasında ise yönetim kuruluna üye alınması veya üyelerin değiştirilmesi, denetçi atanması veya değiştirilmesi, kâr dağıtım kararı verilmesi, yönetim kurulu kararlarının değiştirilmesi gösterilmiştir.

Uygulamada haklı sebepler gerçekleştiğinde fesih kararı verilmediği takdirde, davacı pay sahibinin şirketten çıkarılmasını talep ettiği⁶⁸ ve mahkemeninde haklı sebeplerin ispatlanması halinde fesih yerine davacının şirketten çıkarılması yönünde tercihinin kullanmasının ağırlık taşıdığı, diğer çözüm yollarına ise neredeyse başvurulmadığı görülmektedir. TTK m. 531

64 TEKİNALP, **Sermaye Ortaklıkları**, N. 14-13a, s. 340; TEKİNALP, Fesih, s. 218-219; AYOĞLU, s. 245; NOMERTAN s. 429; PINAR, s. 721. Ancak "kabul edilebilir" ifadesi taraflarca kabul edilmesi gerekir şeklinde değil, taraflar onaylamasa da çözümün duruma uygun düşmesi ve sorunu gidermesi şeklinde yorumlanmalıdır (TEKİNALP, Fesih, s. 219).

65 TEKİNALP, **Sermaye Ortaklıkları**, N. 14-13a, s. 340.

66 ERDEM, s. 241 vd.; İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 331 vd.; ŞAHİN, s. 522; TEKİNALP, Fesih, s. 218; TEKİNALP, **Sermaye Ortaklıkları**, N. 14-13b, s. 341; BAHTİYAR, s. 381.

67 ERDEM, s. 255- 257; İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 345 vd.; ŞAHİN, s. 541 vd.

68 Bu incelemede esas alınan içtihatlara konu yerel mahkeme kararlarında genellikle davacıların, haklı sebepler gerçekleştiğinde fesih talebinde buldukları, bazı kararlarda fesih kararı verilmemesi halinde şirket paylarının gerçek değerinin ödenmesi karşılığında şirketten çıkarılmalarını talep ettikleri görülmüş, duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verilmesi talebine ise bir kararda rastlanılmıştır. Ertan, TTK m. 531 hükmüne göre davacı pay sahibinin rızası veya talebi bulunmasa bile şirketten çıkarılmasına mahkeme karar verilebileceğini, ancak kanun koyucunun kabul ettiği bu çözümün isabetli olmadığını, pay sahibinin kendi rızası dışında şirketten çıkarılmasının TTK m. 482 vd. hükümleri çerçevesinde ve pay bedelinin ifa edilmemesi durumunda mümkün olması gerektiğini, bunun dışındaki bir çıkarılma sebebinin şirketler hukukunun temel prensiplerine aykırı olduğunu belirtmiştir (NOMERTAN, s. 432).

ise fesih yerine örnek olarak gösterdiği alternatif çözümlerden biri olan ortağın şirketten çıkarılması halinde davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu yöndeki mahkeme kararı davacıya ait payların davalı şirket tarafından satın alınması şeklinde oluşturulur⁶⁹. Mahkemenin davalı şirketin sadece aktif değerlerini değil aynı zamanda pasiflerini de dikkate alarak mali bilançoğu ve bu kapsamda gerçek pay bedelini bularak, bu bedele hükmetmesi gerekmektedir⁷⁰. Davacı pay sahibinin şirketten ayrılması mahkeme kararına dayalı olduğundan, ödenecek payların gerçek değerinin tespitinde fesih davasının açıldığı tarih değil, şirketten çıkarılma kararının verileceği tarihe en yakın zamandaki değer tespitinin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir⁷¹.

Şirketin, elindeki malvarlığı ile şirket esas sözleşmesindeki amacı gerçekleştirebilmesi ve davacı pay sahibine gerçek pay değerini ödeyecek güçte olması haklı sebeplere rağmen fesih yerine diğer çözümlere karar verilmesine imkân tanır⁷². Diğer taraftan şirketin ekonomik durumunun iyi olmamasından dolayı davacı ortağa paylarının gerçek değerini ödeyememesi⁷³ fesih yerine diğer alternatif çözümlerin uygulanmasına engel olan hususlar için çarpıcı bir örnek teşkil etmektedir.

Uygulamada fesih yerine davacı pay sahibinin şirketten çıkartılması şeklindeki çözüm yolu dışında diğer alternatif çözümlere ise neredeyse rastlanılmadığı yukarıda açıklanmıştı. Bir yerel mahkemece fesih yerine alternatif çözüm yollarından biri olarak anonim şirkete ait işletmelerden bazılarının “*tedbiren*” davacılar verilmesine yönelik karar Yargıtay tarafından doğru görülmemiştir⁷⁴. Bu Yargıtay içtihadında, “6100 sayılı HMK’nın onuncu kısmı “Geçici Hukuki Korumalar” başlığı altında ihtiyati tedbir müessesini düzenlemiştir. Aynı Yasa’nın “ihtiyati tedbirin şartları” başlıklı 389. maddesinin birinci fıkrasında “mevcut durumda meydana gelebilecek bir değişme nedeniyle hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşacağından ya da tamamen imkansız hale geleceğinden veya gecikme sebebiyle bir sakıncanın yahut ciddi bir zararın doğacağından endişe edilmesi hallerinde, uyuşmazlık konusu hakkında ihtiyati tedbir kararı verilebilir” hükmü düzenlendikten sonra 391. maddesinde ihtiyati tedbir

69 TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 14-13a, s. 340; AYOĞLU, s. 244; NOMER ERTAN, s. 431.

70 Yargıtay 11. HD, 11.6.2015, E. 2015/2255, K. 2015/8166, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

71 KENDİGELEN, s. 435.

72 Yargıtay 11. HD, 3.3.2016, E. 2015/9088, K. 2016/2352, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

73 Yargıtay 11. HD, 11.10.2017, E. 2016/2552, K. 2017/5272; 12.10.2015, E. 2015/6768, K. 2015/10302, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

74 Yargıtay 11. HD, 3.12.2015, E. 2015/4504, K. 2015/12980, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

kararının hem maddi hem şekli içereceği düzenlenmiştir. Buna göre Yargıtay uygulamalarında (Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 01.06.2012 tarih, 2012/12474E. 2012/14232K. Sayılı ilamı) kabul edildiği ve HMK'nun 391. maddesi gerekçesinde açıklandığı üzere "dava sonunda elde edilecek faydayı sağlayacak şekilde", başka bir deyişle "davanın ve uyuşmazlığın esasını halleder şekilde" ihtiyati tedbir kararı verilmesi doğru değildir. Bu itibarla mahkemece, somut uyuşmazlık bakımından yukarıda açıklandığı üzere 6102 sayılı Yasa'nın 531. maddesinde öngörülen haklı sebeplerin varlığının kanıtlanmamış olması da nazara alınmak suretiyle şirketin malvarlığını bölecek ve HMK'nın öngördüğü geçici hukuki koruma kriterini aşacak şekilde davalı şirkete ait ... işletmelerinin tedbiren davacılara verilmesi doğru görülmemiş, kararın açıklanan bu nedenle de davalı şirket yararına bozulması gerekmiştir." denilmektedir.

Alternatif bir çözüm yolu olarak, ortaklıkta fesih nedeni teşkil ettiği ileri sürülen olayların sona erdirilmesi için makul bir süre verilip süre sonunda davanın görülmesi örnek verilmiştir⁷⁵. Ancak mahkemenin açılan bir fesih davasında haklı sebeplerin mevcudiyetinin ispatı halinde davayı kabul ederek fesih veya diğer bir alternatif çözüm yolu bulması yasa gereğidir. Kanımızca haklı sebepler gerçekleşmişse bu sebeplerin ortadan kaldırılmasının beklenmesi yönünde bir karar verilemez. Fesih yerine diğer alternatif çözümlerle haklı sebebe yol açan olayların ortadan kaldırılması ya da giderilmesi yönünde karar verilmesi söz konusu olabilir.

Ertan ise bu alternatif çözüm önerilerinin hemen kabul edilmesinin, yönetim kurulu üyesi seçiminin doğrudan şirket yönetimine, şirketin bölünmesinin de davada taraf olmayan pay sahiplerinin menfaatlerine doğrudan bir müdahale teşkil etmesi gibi çok kolay olmayacağını, ancak istisnai hallerde alternatif çözümlerin uygulanabileceğini ifade etmiştir⁷⁶.

C. TTK m. 531 Hükmünün Zaman Bakımından Uygulanması

TTK m. 531 hükmünün zaman bakımından uygulanması, anılan hükmün bu kanunun yürürlüğe girmesinden önceki olaylara uygulanıp uygulanmayacağı hususu ile ilgilidir. Eski hukuk döneminde haklı sebep oluşturacak olayların TTK'nın yürürlüğe girmesinden sonra da etkisini devam ettirmesi, ya da eski hukuk döneminde haklı sebep ağırlığına ulaşmamış olayların yeni dönemdeki olaylarla bir bütün olarak değerlendirildiğinde haklı sebep oluşturmasıyla, eski hukuk dönemindeki olaylara TTK m. 531 hükmünün uygulanması gerektiği belirtilmiştir⁷⁷. Bu

75 SUMER, s. 178.

76 NÖMER ERTAN, s. 434.

77 ŞAHİN, s. 50; ÇAĞLAR/KAŞAK, s. 664; AYOĞLU, s. 236.

sonuca 14.1.2011 tarihli ve 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 3. maddesinde yer alan "*Tarafların iradelerinden bağımsız olarak, kanunla düzenlenen hukukî ilişkilere, bunlar Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olsalar bile, Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.*" düzenlemesinden hareketle ulaşılmaktadır.

Yargıtay da "*...6762 sayılı TTK döneminde meydana gelen hukuki olay ve işlemlerden dolayı haklı sebeple fesih davası açılabilmesi için bu olay ve işlemlerin 6102 sayılı TTK yürürlüğe girdikten sonra da devam etmesi veya etkilerini devam ettirmesi ya da 6762 sayılı yasa döneminde meydana gelen olay, olguya da işlemlerin 6102 sayılı yasa zamanında meydana gelen olay ve olgularla bağlantılı olması gerekmemektedir. 6762 sayılı yasa döneminde gerçekleşen haklı sebeplere dayalı olarak 6102 sayılı TTK'nun 531. maddesi uyarınca anonim şirketin feshi davası açılabilmesi mümkündür...*" demek suretiyle TTK m.531 hükmünün bu maddenin yürürlüğünden önceki olaylara uygulanmasının mümkün olduğunu kabul etmiştir⁷⁸. Tekinalp de eTK döneminde meydana gelmiş haklı sebepler hakkında 6103 sayılı Kanun'un 3. maddesinin uygulanması ile TTK m. 531'in geçerli olması yönünde Yargıtay'ın yaklaşımını olumlu bulmaktadır⁷⁹.

78 Yargıtay 11. HD, 28.1.2016, E. 2015/2939, K. 2016/937 UYAP Uygulamaları, 16.11.2018; benzer şekilde Yargıtay 11. HD, 3.3.2016, E. 2015/9088, K. 2016/2352 UYAP Uygulamaları, 16.11.2018. Bu kararlarla ilgili karşı oy yazılarında ise "*Somut davada maddi vakıalar eski yasa zamanında gerçekleşmiş ve tamamlanmış olup bu maddi vakıaların yarattığı olumsuz sonuçlar yeni yasa döneminde ve dava tarihinde hissedilse dahi bu durum şirketin feshi için yeterli olmadığından yasanın yürürlüğe girmesinden sonra açılan bu davanın bu nedenle reddedilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığından çoğunluğun mahkeme kararının gerekçesini değiştirerek verdiği onama kararına katılmıyorum.*" denilmiştir. Aynı kararlara ait diğer karşı oy yazılarında da somut olay hakkında 6102 sayılı TTK'nun yürürlük tarihi olan 1.7.2012'den önceki olaylara dayanıldığı, 6102 sayılı TTK'nun yürürlük tarihinden önceki olaylara uygulanma olanağının tarafların iradesinden bağımsız, kanunla düzenlenen hukuki ilişkilerde söz konusu olabileceği, anonim şirketler bakımından haklı sebeple feshe ilişkin eTK'da hüküm bulunmadığı, ancak esas sözleşmenin ortaklığın haklı sebeplerle fesih edilebileceği yönündeki hükümlerinin, eTK'nun 434 maddesi gereğince geçerli olduğu görüşünün Yargıtay tarafından kabulü karşısında, haklı sebeple fesih düzenleyen TTK m. 531 hükmüne göre tarafların iradesinden bağımsız, kanunla düzenlenen hukuki ilişki olarak değerlendirilemeyeceği, başka bir anlatımla şirket esas sözleşmesi ile haklı sebeple fesih ve sonuçlarının düzenlenmesinin mümkün olduğu, bu nedenle TTK'nun 531 maddesini, 6103 sayılı Kanun'un m. 3/1 kapsamında değerlendirme ve somut olaya uygulama olanağının bulunmadığı belirtilmiştir. Benzeri yönde karşı oylar; Yargıtay 11. HD, 23.12.2015, E. 2015/5994, K. 2015/13820; 3.3.2016, E. 2015/12197, K. 2016/2357; 21.3.2016, E. 2015/8313, K. 2016/3066, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

79 TEKİNALP, *Sermaye Ortaklıkları*, N. 14-11, s. 334-336.

D. Haklı Sebep Fesih Davasının Konusunu Oluşturan Olayların Değerlendirilmesi

Yargıtay'a göre TTK m. 531'in uygulamasında öncelikle şirketin devamlılığının sağlanması esastır. Yargıtay 11. HD'nin bir bozma kararında, şirketin faaliyet amaçlarının gerçekleştirmeye yarar bir kısım taşınmazların elden çıkarılması, şirketin belli bir süre faaliyet göstermemesi, ortaklar arasında bazı anlaşmazlıkların bulunması gibi gerekçelerle şirketin haklı nedenle feshi için gerekli koşullar oluşsa bile şirketin elindeki mevcut malvarlığı ile esas sözleşmesindeki amaçları gerçekleştirebileceği, fesih yerine davacı ortaklara pay bedellerinin ödenmesi suretiyle şirketten çıkarılmaların yönünde karar verilmesinin daha uygun olacağı belirtilmiştir⁸⁰.

Yine Yargıtay 11. HD'nin bir onama kararında, davalı şirket yöneticilerinin görev ve yükümlülüklerini kanuna uygun olarak yerine getirmemeleri, ortaklar arasında uzlaşma olanağının kalmayıp, taraflar arasında birçok dava ve çekişmenin bulunması, şirketin olanaklarının davacı dışındaki ortaklara tahsis edilmesi ve davacının diğer pay sahiplerinden farklı muameleye maruz kalması, genel kurul toplantılarının yapılamaması, davacının bilgi alma haklarının engellenmesi fesih için haklı sebepler kabul edilmiştir. Hatta yerel mahkemece, bu haklı sebeplerin gerçekleşmesi durumunda dafesih yerine öncelikle davacıya paylarının bedeli ödenerek şirketten çıkarılması veya başka bir çözüm yolu bulunarak şirketin devamlılığının sağlanması düşünülmüştür. Ancak davalı şirketin mali sıkıntı içinde bulunması ve davacının paylarının devir alınmasının imkânsız olması nedeniyle verilen fesih kararı ile şirketin tasfiyesinde usul ve kanuna aykırı bir husus görülmemiştir⁸¹.

Yargıtay, TTK m. 531'e göre şirketin feshi için açılan davalarda haklı sebep teşkil edebilecek tüm olayların değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Anonim şirketin haklı sebeple feshi için açılan bir davada yerel mahkeme, son yıllık bilanço⁸² dikkate alarak şirketin borca batık olmadığından davanın reddine karar vermiştir. Yargıtay 11. HD ise davacı tarafından ileri sürülen haklı sebep teşkil edebilecek, şirketin işletme konusunun imkânsız hale gelmesi, şirket yöneticilerinin davalı şirketin bir kısım demirbaş ve makinelerini kendilerine ait şirketlere aktararak

80 Yargıtay 11. HD, 3.3.2016, E. 2015/9088, K. 2016/2352, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

81 Yargıtay 11. HD, 12.10.2015, E. 2015/6768, K. 2015/10302, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

82 Şirketteki payların değerlerinin belirlenmesinde defter değeri yöntemi ve indirgenmiş nakit akışı bazlı yöntemler gibi sınırlı olmayacak şekilde değişik yöntemler kullanılabilir (AYOĞLU, s. 244).

şirketin gayri faal hale getirilmesi gibi hususların araştırılmamasının yerinde olmadığını açıklayarak bozma kararı vermiştir⁸³.

Yukarıda belirtilen Yargıtay kararlarından anlaşılacağı üzere, şirketin feshi veya diğer alternatif çözümlerden birinin uygulanması yönünden haklı sebeplerin gerçekleşmesi zorunlu koşuldur. Bu kararlarda fesih için ya da diğer alternatif çözümlerin uygulanması için bir derecelendirme yapılmamıştır. Bu nedenle mahkemenin *“davacıların haklı sebeplerin mevcudiyetine dair somut olayları açıklamadığı, feshi gerektirecek derecede haklı sebep olmaması halinde fesih isteyen pay sahibinin çıkarılmasına karar verilebileceği”* şeklinde bir değerlendirme yapması söz konusu olamaz⁸⁴.

E. Anonim Şirketin Feshinde Haklı Sebep Oluşturan Olayların Objektif ve Sübjektif Nitelikleri

Anonim şirkette haklı sebeplerle fesih kurumunun, daha çok pay sahipliği hakkının ihlâline neden olan çoğunluğun gücünün kötüye kullanılması hallerinde uygulanabileceği, kural olarak kişisel nitelikteki sebeplerin haklı nedenle feshi gerektirmeyeceği, istisnaen az sayıda pay sahibinden meydana gelen anonim şirketlerde kişisel sebeplerin fesih için haklı sebep oluşturabileceği ileri sürülmüştür⁸⁵. Dolayısıyla kişisel sebeplerin özellikle küçük aile şirketlerinde, şirket faaliyetlerini olumsuz etkileyerek şirketi işlemez hale getirdiğinde bağımsız bir haklı sebep olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir⁸⁶. Küçük çaplı aile ortaklığı şeklindeki anonim şirketlerde, ortaklar arasındaki geçimsizliklerin veya kavgaların şirketin feshini gerektirecek haklı bir sebep olarak kabul edilebilecekken, sayıları binleri bulan bir halka açık şirkette aynı nedenlerin haklı sebep sayılabileceği ifade edilmiştir⁸⁷.

Şahin de kişisel sebeplerin haklı sebep olarak kabulü için iki özelliğin bir arada bulunması gerektiğine işaret eder. Bunlar, anonim şirketin kişisel unsurların hâkim olduğu tarzda yapılması ve söz konusu haklı sebeplerin şirketin devamı ve amacı için sürekli şekilde engel teşkil etmesi şeklinde ortaya çıkar⁸⁸. Başka bir deyişle şahsi ilişkilerin şirketin devamını imkânsız kılacak şekilde ve katlanılmaz boyutlara ulaşması gerekmektedir⁸⁹. Ertan, haklı sebep sayılacak olayların objektif ve pay sahibinin kişiliğinden bağımsız olmasını, bir sermaye şirketi olan anonim

83 Yargıtay 11. HD, 16.3.2015, E. 2015/2197, K. 2015/3596 UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

84 Yargıtay 11. HD, 30.5.2017, E. 2016/4639, K. 2017/3180, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

85 İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 13; BAHTİYAR, s. 379.

86 İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 177.

87 SUMER, s. 176.

88 ŞAHİN, s. 190.

89 ÇAĞLAR/KAŞAK, s. 664.

şirkette şahsi ilişkilerin fesih sebebi olarak kabul edilememesi gerektiğini savunmaktadır⁹⁰. Erdem ise büyük anonim şirketlerde dahi görünürde olmasa da perde arkasında pay sahiplerinin kişisel ilişkilerinin ortaklığın işleyişinde etkin rol oynayabileceğini iddia etmiştir⁹¹. Bu durumda sonuç itibarıyla, somut olayın özellikleri değerlendirilerek istisnai olarak ya da diğer haklı sebeplerle birlikte kişisel sebeplerin fesih nedeni kabul edilebileceğini söyleyebiliriz⁹².

Yargıtay 11. HD ise TTK m. 531'de şirketin haklı nedenlerle feshi için esas unsurun, ortaya çıkan sebeplerin şirketin yaşamasını ve varlığını sürdürmesini imkânsız hale getirmesi olduğunu, objektif ya da sübjektif olabilecek haklı sebeplerin her davada hukuki ve maddi olayların özellikleri dikkate alınarak irdeleneceğini belirtmektedir⁹³. Dolayısıyla bir sermaye şirketi olan anonim şirkette ortaklar arasındaki anlaşmazlıklar nedeniyle ortaya çıkan güvensizlik ortamı, başka bir deyişle sübjektif nitelikteki bir sebebin haklı feshiye yol açabileceği de Yargıtay tarafından kabul edilmektedir. Ancak Yargıtay'ın kararlarında da kişisel nedenlerden kaynaklanan sübjektif nedenlerin haklı sebeplerle feshiye yol açmasında somut olayın özellikleri göz önünde bulundurulmakta, hatta bazen sübjektif nedenlerin değerlendirmesinde anonim şirketin sermaye şirketi olmasından kaynaklanan yapısı dikkate alınarak katı davranıldığı görülmektedir.

Örneğin Yargıtay'ın birbirlerine benzer nitelikteki iki kararında; taraflar arasında dava konusu olmuş birçok ihtilâfın bulunması ve taraflar arasında uzlaşma imkânının kalmaması şeklinde gerçekleşen sübjektif sayılabilecek sebeplerin yanında, davacının diğer pay sahiplerinden farklı muameleye tabi tutulması, şirket imkânlarının davacı dışındaki ortaklara tahsis edilmesi, genel kurul toplantılarının yapılmaması, davacının bilgi alma hakkının engellenmesi gibi objektif nitelikteki sebeplerle haklı sebeplerin gerçekleştiği, davacının payı ödenerek ortaklıktan çıkartılması seçeneğinin uygulanmasının ise şirketin ekonomik durumunun iyi olmamasından kaynaklandığı, somut olaya uygun düşecek başkaca bir çözümün de bulunmaması nedeniyle sonuçta fesih kararının yerinde olduğu belirtilmiştir⁹⁴.

90 NÖMER ERTAN, s. 426.

91 ERDEM, s. 154.

92 ERDEM, s. 154.

93 Yargıtay 11. HD, 1.12.2015, E. 2014/18024, K. 2015/12808, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

94 Yargıtay 11. HD, 11.10.2017, E. 2016/2552, K. 2017/5272; 12.10.2015, E. 2015/6768, K. 2015/10302, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

Yargıtay'ın temyiz incelemesine konu olmuş bir yerel mahkeme kararında ise dava konusu aile şirketinin uzun süredir gelir getirici faaliyette bulunmadığı, şirket ortaklarının şirketin yönetimi ve varlığını devam ettirme konusunda anlaşamadıkları, buna dair ihtilâfların ortaklar ve şirket arasında birçok davanın açılmasına sebebiyet verdiği, şirketin amacını gerçekleştirmeye yönelik malvarlığının da elden çıkartıldığı gerekçeleriyle, ortaklar arasındaki kişisel sebeplere dayalı ihtilâflar nedeniyle davacıların ortaklıktan çıkarılmalarının şirketin devamı için uygun olmayacağı belirtilerek şirketin feshi ve tasfiyesine karar verilmiştir. Yargıtay 11. HD ise şirketin devamlılığının sağlanılmasının esas olmasından hareketle, yerel mahkeme kararının gerekçesinde belirttiği hususların sabit olduğu doğru olsa bile dosyada mevcut bilirkişi raporları ve belgelerden aile şirketi niteliğindeki davalı şirketin halen elinde bulundurduğu malvarlığıyla şirkete sözleşmesinde yer alan amaçları gerçekleştirebileceği, davacı ortakların ortaklıktan ayrılması halinde şirkete sözleşmesinde yapılacak değişikliklerle şirketin amaçlarının da değiştirilebileceği, davacı ortakların şirketten çıkmayı isteyip sadece ödenecek pay bedeli hususunda diğer ortaklarla anlaşamadıkları hususu dikkate alındığında şirketin, haklı nedenle feshi yerine davacı ortakların pay bedellerinin kendilerine ödenmesi suretiyle ortaklıktan çıkartılmalarına karar verilmesinin somut olaya uygun olacağı gerekçesiyle yerel mahkemenin fesih kararını yerinde görmemiştir⁹⁵.

Yukarıda sözü edilen 2015/12808 sayılı Yargıtay kararında ise somut olayda genel kurul hazirun cetveline davacılar adına sahte imza atıldığı iddiasıyla bazı şirket ortakları için şikâyet dilekçesi verildiği, hatta sahtecilik suçundan dolayı ceza davası açıldığı, bu hususların ortaklar arasında güven ortamını kaldıracak nitelikte olup olmadığının, fesih için haklı sebep teşkil edip etmeyeceğinin yerel mahkemece araştırılması gerektiğine hükmedilmiştir.

Yargıtay, beş ortaklı aile şirketi yapısındaki bir şirket aleyhine açılan davada yerel mahkemenin haklı nedenle fesih yönündeki hükmünü ise yukarıda bahsedilen içtihatlarından daha farklı bir yaklaşımla bozmuştur. Somut olayda yerel mahkeme, kardeş olan ortaklar arasında aile bağlarının koptuğu, ortakların birbirlerine karşı kişisel husumet besledikleri, davacıların şirketten dışlanarak şirketin diğer ortaklarca sahiplenildiği, davacıların şirket imkânlarından yoksun bırakıldıkları, davacıların oy hakları dışında şirkette etki ve yetkilerinin kalmadığı, ortaklar arasındaki anlaşmazlıklar nedeniyle birçok davanın açıldığı, davacıların şirkette kalmalarının ortaklar açısından çekilmez bir hal aldığı, kâr paylarının

95 Yargıtay 11. HD, 3.3.2016, E. 2015/9088, K. 2016/2352, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

yeterli düzeyde dağıtılmadığı, davacıların bilgi almalarının kısıtlandığı gerekçeleriyle haklı sebeplerin gerçekte olduğunu, tasfiye yerine daha uygun bir çözüm yolu olarak davacılara Şirket hisselerine karşılık olmak üzere Şirkete ait bazı taşınmazların ve nakdi para ile Şirketin bazı işletmelerinin tedbiren verilmesine hükmetmiştir.Yargıtay 11. HD ise davalı Şirketin kardeşlerden meydana gelen beş kişilik bir aile Şirketi olmakla birlikte bir sermaye Şirketi niteliği taşıdığını, davacıların aile bireyleri arasındaki manevi bağların koptuğu gerekçesinin anonim Şirketin feshinde haklı sebep teşkil etmeyeceğini belirterek yerel mahkeme kararını bozmuştur⁹⁶. Yargıtay 11. HD'nin çoğunlukla alınan bozma kararı için verilen karşı oyda ise davalı Şirketin beş kardeş arasında müşterek hisseli bir aile Şirketi niteliğinde anonim Şirket olduğu, kardeşler arasında birçok davanın bulunduğu, tek amacı kâr dağıtmak olan Şirketin kâr paylarının dağıtılmamasından, Şirkette tesislerinin ortak kullanılmamasından, bilgi hakkının kullandırılmamasından, Şirketin bazı varlıklarının diğer ortaklardan gizlenmesinden kaynaklanan nedenlerle ortaklar arasında sorunlar çıktığı, ortakların birbirlerine karşı ağır suçlamalarda buldukları anlaşıldığından Şirketin haklı nedenlerle fesih koşullarının gerçekte olduğunu belirtmiştir.

Bir başka Yargıtay kararında da haklı sebep olarak ileri sürülen olaylar feshi gerektirmediğinden yerel mahkemenin verdiği ret kararı çoğunluk ile onaylanmış, karşı oy da ise dava konusu Şirketin sermayeden çok şahıs odaklı bir aile Şirketi olduğu, ortaklar arasındaki ilişkilerin, güven duygusu ve huzursuzluk halinin fesih sebebi olarak görülmesi gerektiği, ortaklar ve Şirket arasında çok sayıda davaların bulunduğu, bu durumun ortaklar açısından güven duygusunun zedelenmesine yol açıp açmadığının da değerlendirilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmadığı belirtilmiştir⁹⁷.

SONUÇ

TTK m. 531 hükmü, bir sermaye Şirketi olan anonim Şirkette haklı nedenle fesih hakkına yer vererek bu alanda yeni bir düzenleme getirmektedir. Bununla birlikte söz konusu düzenleme, haklı sebeplerin

96 Yargıtay 11. HD, 3.12.2015, E. 2015/4504, K. 2015/12980 UYAP Uygulamaları, 16.11.2018. Yerel mahkemenin Yargıtay'ın 11 HD'nin bozma kararına karşı direnmesi üzerine dosya Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na (YHGK) gelmiş, YHGK'nın 7.6.2017 tarihli ve E. 2017/20, K. 2017/1091 sayılı kararı (UYAP Uygulamaları, 16.11.2018)ile esastan inceleme yapılmaksızın bazı işlemlerin tamamlanması için dosyanın yerel mahkemeye geri çevrilmesine karar verilmiştir.

97 Yargıtay 11. HD, E. 2016/211, K. 2016/8872, UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

gerçekleşmesi halinde şirketin devamlılığının öneminden dolayı fesih yerine diğer alternatif çözümlerin uygulanması için hâkime geniş bir takdir yetkisi vermektedir.

TTK m. 531’de haklı sebeplerle fesih kavramı tanımlanmamış ve haklı sebepler için örnekler verilmemiştir. Bu nedenle haklı sebepleri somutlaştıracak olayların belirlenmesinde öğreti ve özellikle açılacak fesih davalarının sebepleri önem arz etmektedir. Diğer taraftan fesih yerine karar verilecek diğer alternatif çözüm yollarının uygulanmasında mahkeme kararları yol gösterici olacaktır.

İncelenen konuyla ilgili sonuç olarak şu değerlendirmelerde bulunmak mümkündür:

- Öğreti ve TTK m. 531 hükmünün uygulanmasından bu yana mahkeme kararlarıyla birlikte haklı sebeplerin neler olabileceğine ilişkin somut örneklerin konuyu açıklamada yeterli veri sağladığı görülmektedir.

- Anonim şirketin haklı nedenle feshi davalarında, bu sebeplerin gerçekleşmesi hallerinde, mahkemeler kanun koyucunun bu düzenlemedeki amacına uygun olarak fesih yerine, özellikle şirketin mevcudundaki mal varlığıyla şirket esas sözleşmesinde yer alan amaçları gerçekleştirebilmesi durumunda şirketin ayakta kalmasına öncelik tanıyarak diğer alternatif çözümlerin uygulanmasını gözetmektedirler.

- Haklı sebeple fesih davasında haklı sebepte teşkil edebilecek tüm olayların değerlendirilmesi gerekmekte, diğer alternatif çözümler uygulansa da feshi gerektirecek derecede haklı sebeplerin gerçekleşmesi zorunluluk teşkil etmekte, fesih ya da diğer alternatif çözümlerin uygulanmasında bir derecelendirme söz konusu olmamaktadır.

- Haklı sebeplerle fesih davalarında, haklı sebepler gerçekleştiğinde, mahkemeler fesih yerine paylarının gerçek değerinin ödenmesi suretiyle davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmaları yönünde kararlar vermeyi tercih etmektedirler. Duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer alternatif çözüm yolları ile ilgili bir karara ise nerdeyse rastlanılmamıştır. Davacılar tarafından da diğer alternatif çözüm yollarının uygulanması için somut bir talepte bulunulduğu görülmemiştir.

- Haklı sebeplerle fesih davalarında kabul hallerinde genellikle objektif nedenler ağırlık taşımakta, sübjektif nedenlere dayalı fesih davasının kabulü diğer objektif nedenlerle birlikte etkili olmaktadır. Sübjektif nedenler değerlendirilirken anonim şirketin sermaye şirketi niteliğinden dolayı mahkemelerin oldukça katı davrandığı görülmektedir.

KAYNAKLAR

AYOĞLU, Tolga, Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, **GÜHFD**,2013/2, s. 219-252.

BAHTİYAR, Mehmet, **Ortaklıklar Hukuku**, b. 12, İstanbul, 2017.

ÇAĞLAR, Hayrettin/KAŞAK, Esra, Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshine İlişkin TTK M. 531 Hükümünün Zaman Bakımından Uygulanması, **AÜHFD**, 65 (3) 2016, s. 659-686.

DEMİR, Evin Emine, TTK m. 531: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Feshi Davası, **Legal Hukuk Dergisi**, 2011, Yıl 9, Sa. 102, s. 1-27.

DİNÇ, Serhan,6102 Sayılı Kanuna Göre Anonim Şirketlerde Sona Erme, **YBHD**, 2016/2, s. 223-248.

ERDEM, Nuri, **Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi**, İstanbul, 2012.

İLBASMIŞ HIZLISOY, Özlem, **Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi**, Ankara, 2016.

İMREGÜN, Oğuz, **Anonim Ortaklıklar**, b. 4, İstanbul, 1989.

KADEROĞLU, Murat, **Anonim Şirketlerin İnfisahı (Dağılması)**, İstanbul, 2017.

KENDİGELEN, Abuzer, **Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, b. 3, İstanbul, 2016.

MOROĞLU, Erdoğan, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Korunması ve Haklı Nedenlerle Fesih**, Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul, 1978, s.463-477 (Fesih).

MOROĞLU, Erdoğan, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak ve Son Hükümler) Değerlendirme ve Öneriler**, b. 8, İstanbul, 2016 (Öneriler).

NOMER ERTAN, Fusun, **Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davası – TTK m. 531 Üzerine Düşünceler**-,İÜHFM, C. LXXIII, Sa. 1, s. 421-440.

OĞUZMAN, Kemal/ BARLAS, Nami, **Medeni Hukuk, Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar**, b. 22, İstanbul, 2016.

ÖNDER, Fahrettin, Anonim Şirketlerde Azınlığın Haklı Nedenlerle Şirketin Feshini İsteme Hakkı Üzerine Düşünceler, **SDÜHFD**, 1997, Sa. 2 (Güz), s. 279-298.

PULAŞLI, Hasan, **Şirketler Hukuk Şerhi**, C. II, b. 2, Ankara, 2015.

PINAR, Hamdi, **Şirketler Hukuku**, Editör: Sami Karahan, Konya, 2012.

POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, b. 12, İstanbul, 2010.

RÜZGÂR, Eser, Anonim Şirketin Azlık Tarafından Feshine İlişkin Dava ile İlgili İsviçre Federal Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl: 5, Sa. 16 (Ocak 2014), s. 337-371.

SUMER, Ayşe, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi**, MÜİİBF, 2010, Cilt XXVIII, Sa. 1, s. 171-181.

ŞAHİN, Ayşe, **Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi**, İstanbul, 2013.

ŞENER, Oruç Hami, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı**, b. 3, Ankara, 2017.

TEKİNALP, Ünal, Türk Ticaret Kanunundaki Boşluk: Anonim Ortaklığın Feshi, Çoğunluk Gücünün Kötüye Kullanılmasına Karşı Etkili Bir Araç, **İktisat ve Maliye Dergisi**, 1974, C. XXI, Sa. 8, s. 321-326 (Fesih).

TEKİNALP, Ünal, **Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Alternatif Çözümlü Feshi Davasının Bazı Usulî Sorunları**, Ersin Çamoğlu'na Armağan, İstanbul, 2013, s. 211-222 (Usulî Sorunlar).

TEKİNALP, Ünal, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, b. 4, İstanbul, 2016 (Sermaye Ortaklıkları).

UYAP Uygulamaları, 16.11.2018.

